

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Efficacia divinatorum decretorum, variis Scripturæ testimoniis
demonstratur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

tiam mediam, se determinatura.

Secunda sententia, quæ est communis in Schola Thomistarum, & cui omnes gratie efficacis defensores patrocinantur, decreta illa indifferentia rejicit, ut Deo injuriosa, & rationem primæ causæ, primique liberi in eo subvertentia; agnosciturque in illo decreta ab intrinseco efficacia, quibus in nostris actibus attingit non solum substantiam, sed etiam modum libertatis, causatque in nobis (ut loquitur Augustinus) *Liberrimam, forrissimam, & invictissimam voluntatem*. Cui sententiæ subscribens.

De correptione & gratia. cap. 8.

6. Dico primò, circa nostros actus liberos, Deus habet decreta ex se & ab intrinseco efficacia, id est, quæ ex propria virtute & efficacia, causant liberum nostræ voluntatis consensum, non verò illum ab humana voluntate supponunt, vel expectant.

Hæc conclusio, quæ est fundamentum eorum quæ docent Thomistæ in Tractatu de auxilijs, circa efficaciam & causalitatem divinæ gratiæ, multipliciter solet demonstrari: præcipua tamen argumenta, ad tria, vel quatuor capita revocari possunt, siue potiùs in tres vel quatuor classes distribui. Aliqua enim sumuntur ex Scriptura, alia ex autoritate SS. Patrum, præcipuè D. Augustini & S. Thomæ, qui in hac materia sunt præcipui: alia ex orationibus Ecclesiæ, & promissionibus Dei; alia denique ex inconuenientibus & absurdis quæ sequuntur ex aduersa sententia.

§. II

Efficacia divinorum decretorum, varijs Scripturæ testimonijs demonstratur.

7. **P**Lura ex Scriptura sacra deduci possunt argumenta, ad divinorum decretorum efficaciam demonstrandam, & ad excludenda decreta indifferentia, & Molinistica, consensum seu determinationem voluntatis creatæ supponentia vel expectantia. In primis enim Scriptura sæpe docet, voluntatem Dei ita esse efficacem & infallibilem, ut ei resisti non possit (saltem in sensu composito, & potentia consequenti) id est, ut cum illa non possit componi & conjungi actualis resistentia, seu dissentus: At hoc non potest verificari, si Deus circa nostros actus liberos non habeat decretum ex se efficax, hoc est ex vi sua infallibiliter inferens & causans liberum nostræ voluntatis consensum; sed tantum purè indifferentens, & expectans determinationem liberi arbitrij, ac conjunctum cum morali tantum motione, & excitatione: Ergo decretum ex se efficax, necessariò admittendum est. Minor videtur manifesta, nam omnis concursus indifferentens, omnisque motio moralis, quæ non efficit, sed expectat consensum & determinationem liberi arbitrij, talis est ut ei resisti possit, etiam in sensu composito, & potentia consequenti, & cum ea conjungi actualis resistentia & dissentus, omne enim objectum propositum voluntati, præter Deum clarè visum, non sufficit eam determinare, sed ei potest voluntas resistere, etiam in sensu composito, quia potest aliorum divertere; cum illud non habeat bonitatem adæquantem totam capacitatem voluntatis, ut egregiè docet & probat S. Thomas 1. p. quæst. 105. art. 4. in corp. his verbis. *Non potest sufficienter movere aliquod mobile, nisi virtus activa movens excedat vel saltem adæquet virtutem passivam mobilis: virtus autem passiva voluntatis se extendit ad bonum in universali. est enim ejus objectum bo-*

Tom. I.

A num universale, sicut & intellectus objectum est ens universale: quodlibet autem bonum creatum, est quoddam particulare bonum; unde ipse solus implet voluntatem, & sufficienter eam movet ut objectum.

Major autem desumitur ex varijs Scripturæ locis, quibus significatur divinæ voluntati, absolute & consequenti, non posse resisti. Dicitur enim Esther 13. *Non est qui possit tua resistere voluntati, si decreveris salvare Israel*. Et iterum ibidem: *Dominus omnium tu es, nec est qui resistat Majestati tue*. ad Roman. 9. *Voluntati ejus quis resistit? Itaiæ 14. Dominus exercituum decrevit, & quis poterit infirmare? Et manus ejus extensa, & quis averret illam? Et cap. 6. Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet*. Cui consonat illud Augustini de correptione & gratia cap. 14. *Deo volenti salvum facere, nullum humanum resistit arbitrium: sic enim velle & nolle, in volentis aut nolentis est potestate, ut divinam voluntatem non impediatur, nec superet potestatem*. Et in Enchir. cap. 95. addit: *Nisi hoc credamus, periclitatur ipsium nostræ Fidei confessionis initium, quâ nos in Deum Patrem omnipotentem credere profitemur*.

C Ratio etiam suffragatur. Nam si voluntas creata posset resistere divinæ: vel talis resistentia esset cum influxu Dei, vel sine ejus influxu: Non primum, nam si esset cum influxu Dei, jam esset cum voluntate Dei, quia influxus ille liberè oriretur ex Deo: Ergo à voluntate ejus: Ergo non esset contra voluntatem ejus, nec resistens ei. Neque secundum, si enim talis resistentia esset sine influxu Dei, & ipso non operante, vel cooperante, aliquid reale creatum esset possibile, quod esset independens in esse à Deo, & ab illo non causatum, nec participatum: quod est horribilis impietas, & ingens absurditas.

8. **S**ecundò, In Scriptura Deus dicitur trahere cor hominis, Cant. 2. *Trabe me post te, curremus*. Et Joannis 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum*. Item Scriptura sæpe asserit, Deum vertere, convertere, & immutare cor hominum: Reg. 10. *Immutavit ei Deus cor aliud*. Esther. 14. *Transfer cor illius in odium hostis nostri*. Proverb. 26. *Sicut divisiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit veret illud*. Denique in sacris paginis, Deus per suam gratiam dicitur aperire cor hominis: 2. Machab. 1. *Adaperiat Deus cor vestrum in lege sua*. Et Actorum 16. dicitur de Lydia purpuraria quod *Dominus aperuit ei cor, intendere his quæ dicebantur à Paulo*. Sed illa tractio, immutatio, vel apertio cordis, vix potest explicari, si decretum Dei circa nostros actus liberos, non sit ex se & ab intrinseco efficax, nec faciat, sed expectet, vel supponat consensum & determinationem liberi arbitrij creati: Ergo divina decreta sunt ex se & ab intrinseco efficacia. Major constat, Minor verò probatur, quantum ad singulas partes. In primis enim illud quod ab alio determinatur, ab illo veluti trahitur, non verò illud trahit: Ergo si divinum decretum sit purè indifferentens, & à libero arbitrio determinetur, quantum ad speciem actus, ut docent Adversarij, ab illo trahitur. Quare in sententia Adversariorum, dicendum est, quod Deus non potest convertere hominem, nisi ipse homo pro sua libertate concurrendo, seu determinando Dei concursum, traxerit Deum ad cooperandum secum, & non è converso: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum*. Unde Augustinus libro 1. contra duas Epist.

Iii iij

Pelag. cap. 19. *Quis trahitur, si jam volebat? & tamen nemo nisi velit trahitur: Ergo miris modis, ut velit, ab illo trahitur, qui movit intus in ipsis hominum cordibus operari.* Similiter si divinum decretum non efficiat intus in corde hominis consensum, & determinationem liberi arbitrij, sed illam ab humana voluntate supponat, vel expectet, quomodo potest verificari, quod Deus immutet voluntatem & cor hominis, illudque transferat, vertat, convertat, & inclinet quocumque voluerit: faciatque homines ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes, ut loquitur Augustinus Epist. 107. Non enim potest dici (ut infra ostendemus) talem mutationem & conversionem cordis, fieri solum per gratiam moraliter excitantem, cum illa intus in corde hominis non operetur, nec determinet infallibiliter humanam voluntatem ad consensum, sed tantum eam alliciat & invitet, eo ferè modo, quo puer ostensione pomi invitatur ad currendum. Denique cum apertio cordis significet consensum & determinationem liberi arbitrij, si Deus per suum decretum, & per gratiam ab illo derivatam, eam non efficiat, sed ab humana voluntate expectet, non potest dici apertio cor hominis per suam gratiam, sed potius talem apertionem à libero arbitrio expectare, vel supponere.

9. Tertiò ad probandam divinatorum decretorum efficaciam, solent adduci Scripturæ testimonia, in quibus Deus dicitur *Facere ut faciamus, & in præceptis ejus ambulemus, ac judicium ejus custodiamus.* Ezechielis 36. Quæ verba ponderans Augustinus de gratia & lib. arbit. cap. 16. Ille (inquit) *facit ut faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati nostræ, qui dixit faciam ut in iustificationibus meis ambuletis.* Item Isaiæ 26. dicitur *Domine omnia opera nostra operatus es nobis.* Et Apostolus ad Philipp. 2. hortatur fideles, *ut in timore & tremore salutem operentur: Deus est enim qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate: id est per gratiam quam ex pura misericordia, & gratuita voluntate concedit, & quam nobis in pœnam præcedentium delictorum iustissimè denegare potest.* Hoc autem salutaris timoris fundamentum, in Adversariorum sententia penitus evertitur, cum juxta illam, divinum decretum non operetur in nobis volitionem & consensum, sed illum supponat vel expectet ab humana voluntate, & ab illa determinetur quantum ad speciem actûs. Unde Ecclesia Lugdunensis in libro de defensione veritatis Scripturæ: *Etiã si generaliter & indifferenter, omnes homines Deus vult salvos fieri, in aliorum tamen cordibus, benignitate misericordie suæ, ipse operatur eandem voluntatem suam, ut & ipsi salvari velint, & salventur: qualibus, & Apostolus dicit: Cum timore & tremore vestram salutem operamini: Deus est enim qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate. In aliorum autem cordibus, severitate iusti & occulti iudicij sui, non operatur hanc salutarem voluntatem, sed dimittit eos in suo arbitrio, ut quia noluerunt credere, iustâ volitione damnentur.*

10. Quæ omnia confirmari possunt ex illa frequenti Scripturæ comparatione, quæ dicit nos & voluntates nostras se habere ad Deum, sicut lutum ad figulum, qui utitur massâ terræ ut vult: non quod tollat à nobis virtutem & libertatem operandi, sed quia dat illam, & motu suo illam versat, sicut figulus massam, Et ita libera voluntas debet efformari, & præveniri à Deo in sua efficacia, sicut lu-

tum à figulo: Jerem. 18. *Eccè sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, dicit Dominus.* Et sicut instrumentum ab artifice: quæ etiam comparatione interdum Scriptura utitur ad explicandam voluntatis creatæ subordinationem, & dependentiam à Deo, in sua efficacia & cooperatione; & ut significetur, quod voluntas nostra incipit à Deo moveri, formari, applicari, & determinari ad bonum, sicut instrumentum ab artifice. Dicitur enim Isaiæ 10. *Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea, aut exaltabitur serra contra eum à quo trahitur? Quasi dicat Spiritus Sanctus, quod sicut securis & serra non debent gloriari ex eo quod scindant artificiosè, quia non possunt ita scindere, nisi priùs moveantur, applicentur, & determinentur ab artifice. Ita similiter homo non debet gloriari ex eo quod rectè operetur, quia voluntas nostra non potest bonum velle & operari, nisi moveatur, determinetur, & applicetur à Deo. Quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum operatur, ut operemur, inquit Concilium Araucanicum, contra errorem Semipelagianorum definiens. Videndus est D. Thomas 3. contra Gentes cap. 147. ubi inquit: *Sub Deo qui est primum intelligens & volens, ordinantur omnes intellectus & voluntates, sicut instrumenta sub principali agente: oportet igitur quod eorum operationes efficaciam non habeant respectu ultime perfectionis, quæ est adeptio beatitudinis, nisi per virtutem divinam: indiget igitur rationalis natura divino auxilio ad consequendum ultimum finem.* Et cap. 148. *Auxilium divinum sic intelligitur homini adhiberi ab bene agendum, quod in nobis nostra opera operatur, sicut causa prima operatur operationes causarum secundarum, & agens principale operatur actionem instrumenti: unde dicitur Isaiæ 26. Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine. Causa autem prima causat operationem causæ secundæ, secundum modum ipsius: Ergo & Deus causat in nobis nostra opera, secundum modum nostrum, qui est ut voluntariè, & non coactè agamus.**

D Denique ad demonstrandam divini decreti efficaciam, insignis est locus Apostoli ad Roman. 8. ubi loquens de viris sanctis & spiritualibus, sic ait: *qui Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. Quem locum expendens Augustinus de corrept. & gratia cap. 2. Intelligent (inquit) si Filij Dei sunt, Spiritu Dei se agi, ut quod agendum est agant, & cum egerint illi à quo aguntur gratias agant: aguntur enim ut agant, non ut ipsi nihil agant.* Quæ ultima verba maxime ponderanda sunt. In primis enim illud verbum, *aguntur*, significat veram & realem efficientiam, & non solum motionem moralem & metaphoricam, quæ non nisi improprie & metaphoricè potest dici actio, seu efficientia. Secundo, quando dicitur, *quod aguntur ut agant*, per hoc designatur, gratiam Spiritus Sancti non ita movere voluntates hominum, ut illæ se habeant merè passive, recipiendo solum motum illum Spiritus Sancti, & illi non cooperando, ut dicebat impius Lutherus: Sed illas moveri à Spiritu Sancto, ad hoc ut seipsas moveant ac determinent, tanquam secundum movens & secundum liberum; ac proinde motionem divinæ gratiæ non impedire, sed potius efficere motum & determinationem liberi arbitrij.

E Dices cum Adversarijs: Spiritum Dei facere ut faciamus, & agere nos ut agamus & velimus, per motionem moralem, & gratiam excitantem, quæ consistit in illuminatione & pia cogitatione intel-

lectus : non autem per motionem physicam & physicè applicantem.

Verùm præterquam quod hæc responsio §. sequenti impugnetur, eam expressè, & in terminis excludit D. Thomas super cap. 8. Epistolæ ad Roman. lect. 3. ubi ait : *Posset sic intelligi, quicumque Spiritu Dei aguntur, sicut quodam doctore & direttore, quod quidem facit Spiritus Sanctus, in quantum nos illuminat interius quid facere debeamus.* Et paulò post subiungit : *Sed plus intelligendum est, in hoc quod dicitur, quòd Spiritu Dei aguntur. Illa enim agi dicuntur, quæ quodam superiori instinctu moventur : unde de brutis dicimus, quòd non agunt, sed aguntur, quia à natura moventur, & non ex proprio motu ad suas actiones agendas. Similiter etiam homo spiritualis, non quasi ex motu proprio voluntatis principaliter, sed ex instinctu Spiritus Sancti inclinatur ad aliquid agendum, secundum illud Isaiæ 56. Cum venerit quasi fluvius violentus quem Spiritus Dei cogit. Et Luca 4. dicitur quòd Christus agebatur à Spiritu in desertum. Non tamen (subiungit Sanctus Doctor) per hoc excluditur quin viri spirituales per voluntatem & liberum arbitrium operentur, quia ipsum motum voluntatis & liberi arbitrij Spiritus Sanctus in eis causat : secundum illud ad Philipp. 2. Deus est qui operatur in nobis velle & perficere. Non poterat Sanctus Doctor feliciter & clarioribus verbis explicare nostram sententiam, ac simul præcipuum Adversariorum fundamentum evertere.*

§. III.

Ex principijs doctrina Augustiniana eadem veritas manifestatur.

Innumera adduci solent Augustini testimonia ad divinorum decretorum efficaciam suadendam : hic breviora tantùm & facilia colligemus.

13. In primis ergo Aquilinus doctor, & invictissimus divina gratiæ gratiæ propugnator, variis in locis supra à nobis relatis, docet hominem non posse divinæ voluntati resistere; & hoc ita certum reputat, ut nisi hoc credamus, periclitari primum nostræ fidei confessionis initium, asseveret : Sed decreto purè indifferenti, & motioni moraliter tantùm excitanti, voluntas potest resistere, etiam in sensu composito, & potentia consequenti : id est cum illa conjungere resistantiam & dissentium, ut fatentur Adversarij : Ergo tale decretum indifferens, doctrinæ Augustini repugnat.

14. *Disp. 4. Et 6.* Secundò, Idem S. Doctor variis in locis Tractatu præcedenti relatis, docet Deum in sua prædestinatione seu decreto, futura facta præcise : Sed divinum decretum non potest esse medium ducens in certam & infallibilem nostrorum actuù liberorum cognitionem, nisi sit ex se & ab intrinseco efficax, ut ibidem ostendimus, & fatentur Adversarij, qui idcirco tale medium non assignat, sed recurrunt ad veritatem objectivam, vel ad supercomprehensionem causarum secundarum, ut constat ex dictis ibidem : Ergo Augustinus agnoscit in Deo decreta ex se & ab intrinseco efficacia.

15. Tertiò, Idem Augustinus de gratia & libero arbitrio cap. 5. de corrept. & gratia cap. 10. 12. 14. 15. de Prædest. SS. cap. 6. & alibi passim, recognoscit gratiam efficacem ab intrinseco, quæ Deus corda hominum certissimè, indeclinabiliter, insuperabiliter, invictissimè, immutabiliter, & infallibiliter, trahit, & convertit, quando, ubi, & quomodo voluerit : cuius verba brevitatibus causâ

A prætermitto : sufficiant ista quæ habentur in libro de Prædest. SS. cap. 8. *Hæc itaque gratia, quæ occultè humanis cordibus, divinâ largitione tribuitur, à nullo duro corde respuitur : idèò quippe tribuitur, ut cordis duritia primitiis auferatur.* Quæ verba soli gratiæ ex se efficaci possunt cum proprietate applicari : At semel admittà gratiâ ab intrinseco efficaci, necessariò debet concedi decretum ab intrinseco efficax, ut fatentur Adversarij, & de se manifestum apparet : Ergo talia decreta ab intrinseco efficacia, sunt de mente Sancti Patris nostri Augustini.

B Quartò, Augustinus pluribus in locis certitudinem & infallibilitatem consensûs nostræ voluntatis à Deo prævisi, reducit in divinam omnipotentiam, & in supremum dominium quod Deus habet in nostras voluntates ; ut constat ex cap. 14. libri de corrept. & gratia, ubi ait, quòd Deus de ipsis hominum voluntatibus quod vult facit. Quòd sine dubio habet humanorum cordium quocumque voluerit inclinandum omnipotentissimam potestatem. Quòd magis habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas. Item cap. 20. libri de gratia & libero arbitrio dicit, Deum dominari voluntatibus hominum. At negantes decreta ab intrinseco efficacia, non reducant infallibilitatem consensûs voluntatis nostræ in divinam omnipotentiam, & in supremum & absolutum dominium in nostras voluntates, sed in ejus præscientiam explorantem circumstantias temporis & loci, in quibus voluntas creata, sub auxilio Dei indifferente, & moraliter tantùm excitante, seipsam determinatura est ad consensum : Ergo illi longissimè ab Augustino distant.

C Quintò, Idem S. Doctor libro 1. ad Simplicianum quæst. 2. dicit quòd *Effectus misericordiæ Dei non potest esse in hominis potestate, ut frustra tile misereatur, si homo nolit : si enim Deus misereretur, ergo jam volumus, ad eandem quippe misericordiam pertinet ut velimus : Deus enim est qui operatur in nobis velle & perficere.* Ergo Augustino efficacia divini decreti, & gratiæ ex illo profluentis, non subjicitur libero arbitrio, nec expectat, aut supponit, sed potiùs efficit & causat ejus determinationem & consensum.

D Denique, Idem Augustinus in infinitis prope modum locis, docet Deum per suam gratiam facere homines *ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes*, ut constat ex Epistola 107. ad Vitalem. Illam intrus in ipsis hominum cordibus operari, non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant : ita enim loquitur libro 1. contra duas Epist. Pelag. cap. 19. Denique in libro de gratia & libero arbit. cap. 21. sic ait : *Agit omnipotens Deus in corde hominum, etiam motum voluntatis eorum, ut per eos agat quod per eos agere ipse voluerit, qui omnino injustè aliquid velle non novit.* Et post multa Scripturæ testimonia, quæ ad hoc probandum adducit, tandem sic concludit : *His & talibus testimoniis divinorum eloquiorum, quæ omnia commemorare nimis longum est, satis quantum existimo, manifestatur operari Deum in cordibus hominum, ad inclinandas eorum voluntates quocumque voluerit ; sive ad bona, pro sua misericordia ; sive ad mala, pro meritis eorum (intellige quantum ad materiale & ad entitatem malitiæ substratam) iudicio utique suo, aliquando aperto, aliquando occulto, semper tamen iusto.* Ergo ex Augustino, quidquid intimum est in nostra voluntate, & ex ejus sinu visceribusque nascitur, totum